

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

No1

2026
yanvar

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[™]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX
COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 512 sahifa.
2026-yil, yanvar

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afurovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ И ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА УЗБЕКИСТАНА.....	26
Каракулов Фарход Зайпудинович	
TRANSPORT TIZIMIGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH VA TAKOMILLASHTIRISH USULLARI	33
Bababekova Gulchexra Baxtiyarovna	
QURILISH MATERIALLARI ISHLAB CHIQUYUVCHI KORXONALARNING SIFAT MENEJMENTI TIZIMINI BAHOLASH	38
Achilov Ilmurad Nematovich	
TURIZM OBYEKTLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	45
Toshtemirov Xojiakbar Qahramon o'g'li	
КАЧЕСТВО КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКОВ УЗБЕКИСТАНА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПРОБЛЕМНЫХ КРЕДИТОВ	51
Алиева Сусанна Сейрановна	
ВЛИЯНИЕ ЛИБЕРАЛИЗАЦИИ И РЫНОЧНЫХ МЕХАНИЗМОВ НА РАЗВИТИЕ ОВЦЕВОДСТВА И КАРАКУЛЕВОДСТВА В ГЛОБАЛЬНОМ МАСШТАБЕ	58
Нуриллаев Жамолиддин Ярашевич	
BARQAROR INVESTITSİYALAR: IQTISODIYOTDAGI ROLI VA DOLZARBLIGI	65
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
KRAUDFANDING – BARQAROR RIVOJLANISHNI AMALGA OSHIRISH UCHUN INNOVATSION MOLIYAVIY VOSITA SIFATIDA.....	71
Ashurova Oltin Yuldashevna	
FUQAROLIK JAMIYATI INSTITUTLARINI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASHDA MOLIYAVIY BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	78
Xusanova Gulsum Baxtiyorovna	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI UCHUN BARQAROR BREND QIYMATINI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYALARI	84
Bekmurod Davlatmurotovich Ollaberganov, Zilola Baxramovna Abdikarimova	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISHDA KORPORATIV BOSHQARUVNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	89
Atajanov Kamal Atavayevich	
AVTOTRANSFORMATORLARNING TASHQI MAGNIT MAYDONINING MATEMATIK MODELI	96
Pirmatov Nurali Berdiyevich, Bekishev Allabergen Yergashevich, Baxriddinov Begzod Alibek o'g'li	
O'ZBEKISTON VA JAHON AMALIYOTIDA BUDJET MUASSASALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING RIVOJLANISHIGA RETROSPEKTIV TAHLIL	101
Berdiyev Toshkenboy Panjiyevich	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH: RISKGA ASOSLANGAN YONDASHUV VA AMALIY MEKANIZMLAR	108
Tojiyev Sardor Dilmurod o'g'li	
TIJORAT BANKLARI DEPOZIT BAZASINI MUSTAHKAMLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	113
Shayxiev Boburbek Ulug'bekovich	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA OLIY TA'LIM TIZIMINI TRANSFORMATSIYA QILISHNING KONSEPTUAL MODELI.....	120
Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li	

GEODEZIYA VA GIS TEXNOLOGIYALARINING INTEGRATSIYASI.....	125
Ziynura sabirova	
RESPUBLIKADA UY-JOY QURILISHI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA DAVLAT VA XUSUSIY SEKTOR HAMKORLIGINING O'RNI	129
Otajonov Tohirjon Xo'janazar o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ТРУДОВЫХ ОТНОШЕНИЙ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА АО «УЗБЕКИСТОН ТЕМИР ЙУЛЛАРИ» В УСЛОВИЯХ СТРУКТУРНЫХ РЕФОРМ.....	133
Кадилова Шарофат Амоновна	
KASBLARNI MODERNIZATSIYA QILISH VA MEHNAT BOZORINING YANGI MODELINI BARPO ETISH	139
Ruziyev Oybek Abdumuminovich, Nurboyev Jaloliddin Mamadiyevich	
O'ZBEKISTONDA AVTOMOBIL BIZNESINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	143
Saidov Dilshodbek Razzakovich	
QISHLOQ JOYLARIDA MEHNAT RESURSLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI	148
Amaniyazova Rayhan Bayniyazovna	
ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ЭКСПЛУАТАЦИОННОЙ УСТОЙЧИВОСТИ МАЛОМОЩНЫХ СЕТЕВЫХ СОЛНЕЧНЫХ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ СТАНЦИЙ В УСЛОВИЯХ УЗБЕКИСТАНА	153
Кудратов Афзалхужа Рустамович, Далмурадова Наргиза Нуриллаевна, Шогучкаров Санжар Кодирович	
MINTAQADA PARRANDACHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIRI	161
Qarshiyev Obidjon Egamberdiyevich	
INNOVATSION BANK EKOTIZIMLARINING TIJORAT BANKLARI RIVOJLANISHIDAGI ROLI	165
Aliyev Hasan Rayimjonovich	
ANALYSIS OF FACTORS OF INTENSIVE ECONOMIC GROWTH IN UZBEKISTAN	171
Sharipov Kamil	
SUN'IY INTELLEKT – TO'RTINCHI SANOAT INQILOBINING ASOSI.....	176
Kalonov Muxiddin Baxriddinovich	
KORXONALARDA MOLIVAVIY BOSHQARUVNING TASHKILY VA IQTISODIY MASALALARI	187
Jumayev Samariddin Ziyodullaevich	
YASHIL IQTISODIYOT KONSEPSIYASI ASOSIDA KICHIK BIZNES FAOLIYATINI OSHIRISH YO'LLARI	193
Isroilov Dilshodbek Rustamovich	
TALABALARDA O'Z-O'ZINI TARTIBGA SOLISH KO'NIKMALARINING RIVOJLANISHIDA INTERAKTIV TA'LIM PLATFORMALARINING O'RNI	198
Bozorova Muazzam Hamid qizi, Hakimova Gulnora Abdullo qizi, Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA MONOPOLIYAGA QARSHI NAZORATNING XORIJIY TAJRIBASI	203
Bekbutayev Nodirjon Fayzullayevich	
XORAZM VILOYATIDA KAMBAG'ALLIK DARAJASINING O'ZGARISHI VA BU JARAYONGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	208
Mayliyeva Sadoqat Safayozovna	
IQTISODIY-MATEMATIK VA SSENARIYLI YONDASHUVLARDAN FOYDALANIB SANOAT RIVOJLANISHINI BAHOLASH VA PROGNOZLASH	213
Turdiyev Ulug'bek Qayumovich, Qayumova Nurafshona Ulug'bek qizi	
EKSPORTNI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARINING DOLZARBLIGI	217
Abdivaliyev Shahzodbek Xayrullayevich, Mutalov Sultonbek Abduraim o'g'li, Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Ubaydullayeva Gulchexra Erkabayevna, Aipova Iroda Ikramovna	

LEGAL AND INSTITUTIONAL FOUNDATIONS OF ECONOMIC COOPERATION BETWEEN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN AND INTERNATIONAL FINANCIAL INSTITUTIONS	222
Yovkochev Sherzod	
ICHKI AUDIT FUNKSIYALARINING ICHKI NAZORATNI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI	228
Tursunov Shohruxmirzo Baxtiyor o'g'li	
MOSH DONINI YANCHIB O'LSHDA QO'LLANILADIGAN QURILMANI LOYIHALASH	232
Qurbanov Abdimalik Jo'rayevich	
DAVLAT BOSHQARUVIDA SAMARADORLIKNI BAHOLASH: INSTITUTSIONAL MEXANIZMLAR, RAQAMLI YECHIMLAR VA AMALIY KUTILMALAR	239
Sarvar Saidov Xayrulloevich	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISH KONSEPSIYASI DOIRASIDA UNING INFRATUZILMASINI TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH BORASIDA TAVSIYALAR	244
Tashov Mizrob Maxmudovich	
DAVLAT BOSHQARUV ORGANLARIDA INSON KAPITALINI BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI	251
Mashrabaliyev Ibroximbek Mashrabaliyevich	
ФИНАНСЫ И ВЫСШАЯ МАТЕМАТИКА В КОНТЕКСТЕ ГЛОБАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ И ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА	257
Айматова Фарида Хуразовна	
ZAMONAVIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING ROLI	263
Salayeva Dilafro'z Aybekovna	
ДИАГНОСТИКА СИНХРОННОГО ДВИГАТЕЛЯ НА ОСНОВЕ ИЗМЕРЕНИЯ ВНЕШНЕГО МАГНИТНОГО ПОЛЯ	267
Пирматов Нурали Бердярович, Бекишев Аллаберген Ергашевич, Мамуров Алмас Жумабой угли	
XORIJIIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI ASOSIDA SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI VA XUSUSIYATLARI	275
Kurbanova Shaxnoza Yuldashbayevna	
СТРАТЕГИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА СТОИМОСТИ КОМПАНИИ В СДЕЛКАХ СЛИЯНИЙ И ПОГЛОЩЕНИЙ	279
Ли Илларион Георгиевич	
KO'P YADROLI CPU VA GPU ARXITEKTURALARIDA DIFFERENSIAL TENGLAMALARNI SONLI YECHISH UCHUN PARALLEL ALGORITMLARNI ISHLAB CHIQUISH VA SAMARADORLIGINI BAHOLASH	284
Ismailov Shixnazar Rashid o'g'li, Ubaydullayev Farrux Fathulla o'g'li, Odilov Asliddin Isoq o'g'li	
СИСТЕМАТИЧЕСКОЕ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ — ОСНОВА ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭКОНОМИКИ	291
Муталов Абдуазим	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSIYALARNING HUDUDIIY TARKIBI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	295
Ermamatov Shonazar Jumakulovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA INVESTITSIYA SIYOSATI: INSTITUTSIONAL VA RAQAMLI ISLOHOTLAR	302
Sobirov Yo'ldoshboy Ro'zimboevich	
QASHQADARYO VILOYATINING IJTIMOIIY-IQTISODIY SALOHIIYATI VA BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	310
Tuyev Abdurahmon Yusubovich	
TEMIR YO'L STANSIYALARIDA STRELKALI O'TKAZGICH QURILMALARI BO'YICHA YO'L QO'YILGAN NOSOZLIKLAR VA ULARNING TAHLILI	315
Yunusova Gulshanoy Umarali qizi	

SANOAT KORXONALARIDA ASOSIY FONDLARDAN VA ISHLAB CHIQUVATIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI.....	320
Ulashev Xubbim Askarovich	
TURLI YO'L SHAROITLARIDA TO'QNASHUV PAYTIDA TORMOZLASH VA BOSHQARUV PARAMETRLARI	324
Uralbayev Anvar Ubaydullayevich	
YANGI YARATILGAN MAHALLIY DURAGAY PILLALARNI YAKKA CHUVISH NATIJALARINING TAHLILI.....	328
Sobirov Qo'ziboy Erkinovich	
UY-JOY KOMMUNAL XIZMAT KO'RSATISHNI ZAMONAVIY YO'LLARI.....	332
Boboqulov S.B.	
TARJIMON DASTURLARIDA MULTITILLARNI TASNIFLASH: MAVJUD YONDOSHUVLAR VA MUAMMOLAR	338
Maxmudjanova Sayyora Yashin qizi	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA ICHKI AXBOROT TIZIMLARINING MODERNIZATSIYASI ORQALI ISHLAB CHIQUVATIDAN JARAYONLARINI OPTIMALLASHTIRISH	343
Yo'ldoshev Nodirbek Ne'matjon o'g'li	
NEFT VA GAZ TERMINOLOGIYASINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISHINING NAZARIY ASOSLARI.....	349
Jo'rayeva Malohat Muhammadovna, Quryozova Gulshan Akmal qizi	
УСИЛЕНИЕ РОЛИ МЕЖДУНАРОДНЫХ ДЕНЕЖНЫХ ПЕРЕВОДОВ В ДОСТИЖЕНИИ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА В УЗБЕКИСТАНЕ	355
Гимранова О. Б.	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSIYA OPERATSIYALARINING AHAMIYATI.....	361
Yuldashev Fozil Turapovich	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INI HISOBLASH VA UNDIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI	373
Jumanazarov Alisher Toshtemir o'g'li	
ВЛИЯНИЕ КАЧЕСТВА ПУБЛИЧНОГО ФИНАНСОВОГО УПРАВЛЕНИЯ НА ДИНАМИКУ ЭКОНОМИКИ	377
Наимов Шохрух Шарофиддинович	
DIVIDEND SIYOSATINI SHAKLLANTIRISHDA FOYDA SIFATI VA FOYDANI BOSHQARISHNING TA'SIRI.....	383
Eshev Furqat A'zamovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ УМНЫМ ГОРОДОМ НА БАЗЕ ЦИФРОВЫХ ПЛАТФОРМ С ОРИЕНТАЦИЕЙ НА ЧЕЛОВЕКА	388
Рахимова Мадина Шухрат кизи	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA HISOB SIYOSATINING USLUBIY JIHATLARI	393
Toshpo'latov A. A.	
MOLIYAVIY HISOBOT ISHONCHLILIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI.....	398
Zufarova Zilola Rahim qizi	
RAQAMLI PUL TIZIMINING KORRUPSIYA VA YASHIRIN IQTISODIYOTGA QARSHI KURASHDAGI INSTITUTIONAL AHAMIYATI.....	403
Putatov Dilshod Xaqberdiyevich, Abdiyev Mansur Musurmonovich	
KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA SOLIQ HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH.....	408
Toshtemirov To'liqin Toirjonovich	
АКТИВИЗАЦИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИНВЕСТИЦИЙ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ В УСЛОВИЯХ ПРИАРАЛЬЯ (НА ПРИМЕРЕ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН).....	411
Жоллыбеков Хурмет Бахыт улы	

KORPORATIV MUNOSABATLAR ISHTIROKCHILARINING HUQUQLARINI HIMOYA ETISH VA TA'MINLASHNING HUQUQIY-IQTISODIY SHAKLLARI	416
Rustamova Dilbar Rustamovna	
IQTISODIY TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA STRATEGIK MENEJMENTNI RIVOJLANTIRISHNING XORIJIY TAJRIBALARI	423
Ismadiyarov Alisher Abduraxmon o'g'li	
METALLURGIK TEXNOGEN CHIQINDILARDAN KAMYOB METALLARNI AJRATIB OLISH TEKNOLOGIYASI	427
Qayumov Oybek Azamat o'g'li, Ro'ziyev Ulug'bek Mamarasulovich, Abdullayev Farruh Odiljon o'g'li	
TRANSCHEGARAVIY ELEKTRON SAVDONI TAKOMILLASHTIRISHDA XO'JALIK ALOQALARI LOGISTIKASI	434
Yakubov Maksadxan Sultaniyazovich, Jumaboev Behzod	
YASHIL IQTISODIYOTGA INVESTISIYALARNI JALB QILISH	443
Raimjanova Madina Asrarovna	
O'ZBEKISTONDA ZARGARLIK XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI	448
Azizova Roxila Baxodir qizi	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARI FAOLIYATIDA INVESTITSİYALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING EKONOMETRIK MODELASHTIRISH	452
Isakova Naima Ikromjonovna	
RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKATLAR IQTISODIYOTIDA AJ "HUDUDIY ELEKTR TARMOQLARI" MOLIYAVIY BARQARORLIGINI MUSTAHKAMLASH YO'LLARI	459
Bo'ranboyeva Shoira Rustamovna	
"QISHLOQ HUDUDLARIDA XOTIN-QIZLARNING BARQAROR TURMUSH TARZINI TA'MINLASHDA NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARINING O'RNI VA AHAMIYATI"	466
Xoliyorova Shoxista Qahramon qizi, Niyozova Ruxsora	
SMART TOURISM KAK INSTRUMENT USTOYCHIBOĖO RAZVITIYA TURISTSKIX REGIONOV: MEJDUHARODNYY OPIYT I REGIONALNAYA ADAPTSIYA	471
Usmanova Aziza Baxodirovna	
XUFIYONA IQTISODIYOT KO'LAMINI QISQARTIRISHDA SOLIQ MA'MURCHILIGINI RIVOJLANTIRISHNING TUTGAN O'RNI	477
Atamurodov To'liqin To'ymurodovich, Mamatkulov Salimjon Rahmonkulovich, Abdiyev Mansur Musurmonovich	
IQTISODIYOTDA TURIZM O'RNINI STATISTIK TAHLILINING XALQARO STANDARTLARI VA TAJRIBALARI	482
Jumanova Zilola Tuychiyevna	
INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH TIZIMIDA BANK KREDITLARINING O'RNI VA AHAMIYATI	489
Faxriddinov Temur Faxriddin o'g'li	
XALQARO MOLIYA BOZORLARIDAN MOLIYAVIY RESURLARNI JALB ETISHDA SUVEREN KREDIT REYTINGLARINING O'RNI	494
Mamadaliyev Poziljon Mansurjon o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA MIJOZLAR BILAN O'ZARO MUNOSABATLAR RIVOJLANISH HOLATI TAHLILI	500
Ismailova Ma'mura Eldorovna	
MILLIY SANOAT RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA INSON KAPITALINING O'RNI	506
Yunusov Foziljon G'ulomqodirovich	

MILLIY SANOAT RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA INSON KAPITALINING O'RNI

Yunusov Foziljon G'ulomqodirovich

Andijon davlat texnika instituti

"Iqtisodiyot" kafedrası magistranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada milliy sanoat raqobatbardoshligini oshirishda inson kapitalining tutgan o'rni ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Maqolada sanoat ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, texnologik yangilanishlarni jadallashtirish hamda raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarishda inson kapitaliga yo'naltirilgan investitsiyalarning ahamiyati asoslab berilgan. Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar tajribasi asosida inson kapitalini rivojlantirish orqali milliy sanoatning eksport salohiyatini kuchaytirish imkoniyatlari yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: inson kapitali, raqobatbardoshlik, mehnat unumdorligi, innovatsiya, sanoat siyosati, texnologik taraqqiyot, kadrlar salohiyati, iqtisodiy o'sish.

Abstract. This article presents a scientific-practical and practical analysis of the role of human capital in national industrial sustainability. The article presents the importance of investments in human capital in increasing industrial production capacity, accelerating technological innovation and human-friendly production. The article highlights the importance of developing human capital through the development of national industry exports based on developed and developing factors.

Keywords: human capital, sustainability, labor productivity, innovation, industrial policy, technological progress, personnel economics, economic growth.

Аннотация. В данной статье представлен научно-практический анализ роли человеческого капитала в обеспечении устойчивости национальной промышленности. В статье показана важность инвестиций в человеческий капитал для повышения производственных мощностей, ускорения технологических инноваций и создания гуманного производства. В статье подчеркивается важность развития человеческого капитала посредством развития экспорта национальной промышленности на основе факторов развитых и развивающихся стран.

Ключевые слова: человеческий капитал, устойчивость, производительность труда, инновации, промышленная политика, технологический прогресс, экономика персонала, экономический рост.

KIRISH

Inson kapitali bugungi zamonaviy iqtisodiyot va sanoat rivojlanishida asosiy strategik resurs sifatida qaraladi. U nafaqat ishchi kuchining miqdori va jismoniy salohiyatini, balki bilim, kasbiy malaka, mehnat tajribasi va innovatsion salohiyatni ham o'z ichiga oladi. Sanoat tarmoqlarida yuqori qo'shimcha qiymat yaratishda inson kapitalining roli keskin oshgan bo'lib, u ishlab chiqarish samaradorligi, mahsulot sifati va raqobatbardoshlikni belgilovchi hal qiluvchi omilga aylangan.

Ta'lim inson kapitalining eng muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Rivojlangan mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, ta'limga investitsiya kiritish sanoat tarmoqlarida innovatsion salohiyatni rivojlantirish va yuqori qo'shimcha qiymat yaratishga to'g'ridan-to'g'ri ta'sir qiladi. Masalan, Germaniya va Shvetsiyada dual ta'lim tizimi ishlab chiqarish ehtiyojlariga mos malakali kadrlarni tayyorlash imkonini beradi. Ushbu tizimda talabalar nazariy bilimlarni o'rganish bilan birga korxonalarda amaliy tajriba orttiradi. Natijada ular ishga kirganda texnologik jarayonlarni tushunish, samarali boshqarish va innovatsion yechimlarni ishlab chiqish qobiliyatiga ega bo'ladi. Shu bilan birga, ushbu yondashuv ishlab chiqarish jarayonlarida nosozliklar va resurs yo'qotishlarini kamaytiradi, natijada sanoat tarmoqlarida qo'shimcha qiymat ortadi.

Kasbiy malaka va mehnat tajribasi ham inson kapitalining samaradorlikni oshirishdagi rolini belgilaydi. Ilmiy manbalar shuni ko'rsatadiki, yuqori malakali ishchilar texnologik jarayonlarni samarali boshqaradi, murakkab texnika va dasturiy ta'minot bilan ishlay oladi hamda jarayonlarni optimallashtiradi. Shuningdek, tajribali ishchilar ishlab chiqarish jarayonida yuzaga keladigan muammolarni tezda aniqlash va hal qilishga

qodir bo'ladi. Masalan, Yaponiya korporativ tizimida xodimlarning doimiy malaka oshirishi ishlab chiqarish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Natijada sanoat tarmoqlari yuqori sifatli va raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqaradi.

Innovatsion salohiyat inson kapitalining eng zamonaviy va strategik tarkibiy qismi hisoblanadi. Raqobat kuchaygan sharoitda sanoat korxonalari faqat mavjud resurslardan foydalanish bilan cheklanmay, yangi mahsulotlar, texnologiyalar va boshqaruv usullarini yaratishga intiladi. Shu nuqtayi nazardan, ijodkor, tahliliy fikrlashga ega va yangi g'oyalarni ishlab chiqishga qodir xodimlar korxonaning strategik ustunligini ta'minlaydi. Bunda inson kapitaliga yo'naltirilgan investitsiyalar, masalan, ilmiy-tadqiqot va ishlab chiqarish birligi loyihalari, innovatsion laboratoriyalarni tashkil etish, xodimlarni yangi texnologiyalar bo'yicha o'qitish orqali amalga oshiriladi. Natijada sanoat tarmoqlari yangi mahsulotlar yaratish va yuqori qo'shimcha qiymat ishlab chiqarishda ustunlikka erishadi.

Shuningdek, zamonaviy sanoat sharoitida inson kapitaliga investitsiya kiritish texnologik taraqqiyot bilan uzviy bog'liq. Raqamli texnologiyalar, avtomatlashtirish, sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar (Big Data) ishlab chiqarish jarayonini sezilarli darajada o'zgartirmoqda. Ushbu sharoitda xodimlar o'z bilim va malakalarini doimiy ravishda yangilab borishi zarur. Misol uchun, AQSh va Janubiy Koreyada sanoat korxonalari xodimlarni doimiy qayta tayyorlash, yangi texnologiyalarni o'rganish va raqamli ko'nikmalarni rivojlantirishga katta mablag' ajratadi. Bu esa ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va raqobatbardoshlikni mustahkamlash imkonini beradi.

Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar tajribasi inson kapitaliga yo'naltirilgan investitsiyalarning iqtisodiy natijalarini aniq ko'rsatadi. Rivojlangan mamlakatlarda ta'lim, kasbiy malaka va innovatsion salohiyatga sarmoya kiritish sanoatning yuqori texnologiyali va raqobatbardosh tarmoqlarini rivojlantirishga olib keladi. Rivojlanayotgan mamlakatlar esa inson kapitalini rivojlantirish orqali arzon ishchi kuchiga tayangan past qo'shimcha qiymatli sanoat tarmoqlaridan o'rta va yuqori texnologiyali tarmoqlarga o'tadi. Bu jarayon mehnat unumdorligini oshiradi, mahsulot sifatini yaxshilaydi va eksport salohiyatini kuchaytiradi.

Shuningdek, inson kapitaliga yo'naltirilgan investitsiyalar sanoatning uzoq muddatli barqarorligini ta'minlaydi. Bilimli va malakali kadrlar mavjudligi sanoat tarmoqlarining global bozordagi o'zgarishlarga tez moslashish imkonini beradi. Innovatsion salohiyat esa yangi mahsulotlar yaratish va raqobatbardosh strategiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi. Shu nuqtayi nazardan, inson kapitali sanoat tarmoqlarida yuqori qo'shimcha qiymat yaratishning hal qiluvchi omili hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Milliy sanoat raqobatbardoshligini oshirishda inson kapitalining ahamiyati iqtisodiy va menejment adabiyotlarida keng yoritilgan. Adam Smith "The Wealth of Nations" asarida mehnatning iqtisodiy samaradorligi va ishchi kuchining rivojlanishi milliy iqtisodiyotning asosiy omili sifatida qaralganini ta'kidlaydi [1]. Smithning fikricha, ishchi kuchining bilim va malakasi ishlab chiqarish samaradorligini belgilovchi muhim tarkibiy qismdir, bu esa inson kapitalining nazariy asoslarini shakllantirishga xizmat qilgan.

Gary Stanley Becker "Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis" asarida inson kapitalini mustaqil iqtisodiy kategoriya sifatida ko'rib chiqadi [2]. U ta'lim, kasbiy malaka va sog'liqni saqlashga yo'naltirilgan xarajatlarni kelajakdagi ishlab chiqarish samaradorligini oshirish manbai sifatida qarash mumkinligini isbotlaydi. Beckerning ishlari shuni ko'rsatadiki, bilim va malakaga sarmoya kiritish nafaqat xodimning shaxsiy daromadiga, balki sanoat va milliy iqtisodiyotga ham sezilarli ta'sir qiladi. Shu nuqtai nazardan, milliy sanoat raqobatbardoshligini oshirishda inson kapitali ustuvor strategik resurs hisoblanadi.

Rivojlangan mamlakatlar tajribasi inson kapitali va sanoat samaradorligi o'rtasidagi bog'liqlikni amaliy jihatdan tasdiqlaydi. Masalan, Matthias Euler Germaniyadagi dual ta'lim tizimini o'rgangan va bu tizim orqali korxonalarda malakali ishchi kuchini tayyorlash sanoat tarmoqlarining samaradorligini oshirishga xizmat qilishini ta'kidlagan [3]. Shu bilan birga, Ikujiro Nonaka va Hirotaka Takeuchi "The Knowledge-Creating Company" asarida Yaponiyada korporativ bilimlarni boshqarish modeli inson kapitalini rivojlantirish orqali innovatsion mahsulotlar yaratishda raqobatbardoshlikni oshirishga yordam berishini ko'rsatgan [4].

Rivojlanayotgan mamlakatlar tajribasi ham inson kapitaliga sarmoya kiritishning iqtisodiy samarasi jihatidan qiziqarlidir. Alice H. Amsden Janubiy Koreya misolida ta'kidlaganidek, 1960–1980-yillarda mamlakat arzon ishchi kuchiga tayangan sanoat modelidan yuqori texnologiyali va raqobatbardosh tarmoqlarga o'tishga muvaffaq bo'lgan [5]. Bu jarayonda ta'lim, kasbiy malaka va innovatsion salohiyatga yo'naltirilgan strategik investitsiyalar hal qiluvchi rol o'ynagan. Shu bilan birga, Zhang Xiaohui va Zhao Lei Xitoyning so'nggi yillardagi rivojlanish tajribasini tahlil qilib, inson kapitalini rivojlantirish orqali texnologik taraqqiyot va eksport tarkibining murakkab mahsulotlarga yo'naltirilishini tezlashtirishga erishilganini qayd etgan [6].

Brynjolfsson Erik va McAfee Andrew raqamli iqtisodiyot va avtomatlashtirish sharoitida inson kapitalining transformatsiyasiga alohida e'tibor qaratadi [7]. Ularning fikricha, zamonaviy sanoat sharoitida xodimlar nafaqat

jismoniy mehnat bilan, balki texnologik jarayonlarni boshqarish, ma'lumotlarni tahlil qilish va innovatsion yechimlar ishlab chiqishda ham ishtirok etishi zarur. Shu nuqtai nazardan, milliy sanoat raqobatbardoshligini oshirishda inson kapitaliga investitsiyalar strategik ahamiyatga ega.

Umuman olganda, adabiyotlar shuni ko'rsatadiki, milliy sanoat raqobatbardoshligini oshirishda inson kapitali ta'lim, kasbiy malaka, mehnat tajribasi va innovatsion salohiyat orqali asosiy rol o'ynaydi. Bilimli va malakali ishchi kuchi nafaqat ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi, balki sanoat tarmoqlarining texnologik rivojlanishiga, innovatsion mahsulotlar yaratishga va global raqobatbardoshlikka erishishga xizmat qiladi. Shu bois, milliy sanoat siyosatida inson kapitalini rivojlantirish strategik ustuvor yo'nalish sifatida belgilanishi zarur.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu maqolada milliy sanoat raqobatbardoshligini oshirishda inson kapitalining roli va uning tarkibiy qismlari — ta'lim, kasbiy malaka, mehnat tajribasi va innovatsion salohiyatning sanoat samaradorligiga ta'siri qiyosiy taqqoslash usuli orqali o'rganildi. Qiyosiy taqqoslash yondashuvi rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar tajribasini tizimli tarzda tahlil qilish, shuningdek, inson kapitaliga investitsiya kiritishning natijaviy samaradorligini aniqlash imkonini berdi. Tahlil uchun rivojlangan mamlakatlar sifatida Germaniya, Yaponiya va AQSh, rivojlanayotgan mamlakatlar sifatida esa Janubiy Koreya va Xitoy tanlandi. Har bir mamlakatning asosiy sanoat tarmoqlari — avtomobilsozlik, elektronika, texnologiya va kimyo — qiyosiy tahlilga kiritildi. Ma'lumotlar yig'ishda ishonchli xalqaro manbalar va ilmiy adabiyotlardan foydalanildi. Ta'lim va kasbiy malaka darajasi OECD va Jahon banki manbalaridan olindi. Mahsulot raqobatbardoshligi esa OECD, Amsden va Jahon banki statistik ma'lumotlari yordamida aniqlandi.

Qiyosiy taqqoslash jarayonida rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlardagi inson kapitaliga yo'naltirilgan investitsiyalar natijalari solishtirildi. Shu bilan birga, har bir tarkibiy qism — ta'lim, kasbiy malaka va innovatsion salohiyatning sanoat samaradorligi hamda mahsulot raqobatbardoshligiga qo'shgan hissasi tahlil qilindi. Natijalar jadval shaklida vizual tarzda taqdim etildi, bu esa ularni tushunishni va strategik xulosalar chiqarishni osonlashtirdi. Ushbu yondashuv orqali milliy sanoat siyosati va kadrlar rivojlanish strategiyasi bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi. Jumladan, ta'lim tizimini rivojlantirish, kasbiy malaka dasturlarini kengaytirish va innovatsion salohiyatni oshirish orqali sanoat samaradorligini kuchaytirish tavsiya qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Maqolada o'rganilgan rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, inson kapitaliga kiritilgan investitsiyalar milliy sanoat raqobatbardoshligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Jadval va manbalarga asoslanib, tahlil quyidagi asosiy xulosalarni beradi (1-jadval).

1-jadval. Inson kapitali ko'rsatkichlari va innovatsion samaradorlikning mamlakatlar kesimidagi qiyosiy tahlili¹

Mamlakat	Oliy ta'lim olganlar ulushi (%)	Innovatsiya indeksi (GII bal)	R&D va texnologiya samaradorligi
AQSH	54%	61.7	Yuqori ilmiy va texnik izlanishlar investitsiyasi va texnologiya yetakchiligi
Janubiy Koreya	57%	60.0	Kuchli innovatsiya va texnologik infratuzilma
Xitoy	45%	56.6	Ilmiy va texnik izlanishlar chiqish va texnologik mahsulotlar o'smoqda
Germaniya	40%	55.5	Mustahkam sanoat texnologiyasi

Birinchidan, rivojlangan mamlakatlar — AQSh, Germaniya, Janubiy Koreya va Xitoy — inson kapitaliga investitsiyalarni tizimli va uzluksiz amalga oshiradi. Bu mamlakatlarda xodimlarning ta'lim darajasi va kasbiy malakasi yuqori bo'lib, sanoat ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga bevosita ta'sir qiladi. Misol uchun, Germaniya avtomobilsozlik va mashinasozlik sanoatida kadrlar malakasi va innovatsion salohiyat yuqori bo'lgani sababli mahsulotlar global bozorda raqobatbardosh hisoblanadi. AQSh esa texnologik va xizmat ko'rsatish sektorlarida malakali ishchi kuchi yordamida innovatsion yechimlar yaratadi va ishlab chiqarish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Ikkinchidan, rivojlanayotgan mamlakatlar — Xitoy va Janubiy Koreya — inson kapitaliga investitsiyalarni oshirish jarayonida rivojlanishning turli bosqichlarida turadi. Janubiy Koreya ta'lim va kasbiy tayyorgarlikka katta e'tibor qaratib, sanoat samaradorligini sezilarli darajada oshira oldi. Xitoy esa hozirgi kunda

1 Manba: Muallif ishlanmasi

innovatsiya va malakani oshirishga yo'naltirilgan resurslarni ko'paytirib, sanoatning texnologik yangilanishi va raqobatbardoshligini oshirish yo'lida sezilarli qadamlar tashlamoqda. Shu bilan birga, rivojlanayotgan mamlakatlarda inson kapitaliga investitsiyalarning samarasi rivojlangan mamlakatlarga nisbatan pastroq bo'lishi kuzatiladi, chunki ularning ta'lim tizimi va sanoat texnologiyalari hali rivojlanish bosqichida.

Uchinchidan, jadval ko'rsatkichlari shuni isbotlaydiki, ta'lim va kasbiy malaka darajasi yuqori bo'lgan mamlakatlarda ishlab chiqarish samaradorligi ham yuqori bo'ladi. Misol uchun, Global Innovation Index va OECD ma'lumotlariga ko'ra, inson kapitaliga kiritilgan investitsiyalar innovatsion yechimlar yaratish, ishlab chiqarish jarayonini avtomatlashtirish va yuqori sifatli mahsulot ishlab chiqarish imkonini beradi. Shu orqali milliy sanoatning raqobatbardoshligi oshadi, eksport hajmi va global bozor ulushi ko'payadi.

To'rtinchidan, tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, inson kapitalining asosiy tarkibiy qismlari — ta'lim, kasbiy malaka, mehnat tajribasi va innovatsion salohiyat — milliy sanoat samaradorligiga turlicha ta'sir qiladi. Masalan, ta'lim darajasi yuqori bo'lsa, ishchi kuchining texnologik yechimlarni o'zlashtirish qobiliyati oshadi; kasbiy malaka esa ishlab chiqarish jarayonida xatoliklarni kamaytiradi va mahsulot sifatini yaxshilaydi. Innovatsion salohiyat esa yangi mahsulot va texnologiyalar yaratish orqali raqobatbardoshlikni oshiradi. Natijada, rivojlangan mamlakatlarda inson kapitaliga uzluksiz investitsiyalar kiritish orqali sanoat samaradorligi va raqobatbardoshlik yuqori darajada bo'ladi, rivojlanayotgan mamlakatlar esa investitsiyalar samaradorligini oshirish uchun ta'lim va kasbiy malaka tizimini yanada rivojlantirishlari lozim. Shu bilan birga, innovatsion salohiyatni kuchaytirish va texnologik modernizatsiyani rag'batlantirish ham milliy sanoat raqobatbardoshligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Shunday qilib, jadval va manbalar asosidagi tahlil shuni ko'rsatadiki, inson kapitaliga kiritilgan investitsiyalar nafaqat ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi, balki milliy sanoatning global bozor sharoitida raqobatbardoshligini kuchaytiradi. Ushbu natijalar milliy sanoat siyosati va kadrlar rivojlanishi bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda asos bo'lib xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Maqolada milliy sanoat raqobatbardoshligini oshirishda inson kapitalining roli va uning tarkibiy qismlari — ta'lim, kasbiy malaka, mehnat tajribasi va innovatsion salohiyat o'rganildi. Tahlil va jadval ko'rsatkichlariga ko'ra, inson kapitaliga kiritilgan investitsiyalar sanoat samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Rivojlangan mamlakatlar — AQSh, Germaniya va Janubiy Koreya — bu sohada tizimli va uzluksiz investitsiyalar kiritib, yuqori malakali ishchi kuchi, innovatsion yechimlar va texnologik yangilanishlar orqali sanoat mahsulotlarining raqobatbardoshligini mustahkamlashga erishgan. Rivojlanayotgan mamlakatlarda esa inson kapitaliga investitsiyalar ortib bormoqda, biroq rivojlangan mamlakatlar bilan solishtirganda ularning samarasi pastroq. Xitoy va Janubiy Koreya tajribasi shuni ko'rsatadiki, ta'lim va kasbiy malakani yaxshilash, innovatsion salohiyatni kuchaytirish hamda texnologik infratuzilmani modernizatsiya qilish orqali sanoat samaradorligini oshirish mumkin. Shu bilan birga, inson kapitaliga kiritilgan investitsiyalar nafaqat ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi, balki milliy sanoatning global bozordagi raqobatbardoshligini ham kuchaytiradi. Shuni hisobga olib, quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

- oliy va kasbiy ta'lim sifatini oshirish, zamonaviy texnologiyalar va innovatsiyalarni o'qitish dasturlariga kiritish;
- sanoat tarmoqlaridagi talablar asosida doimiy malaka oshirish kurslarini tashkil etish;
- ilmiy-texnikaviy izlanishlar va startaplarni rag'batlantirish, korxonalarda innovatsion loyihalarni joriy etish;
- tadqiqot va rivojlantirish sohasiga investitsiyalarni kengaytirish, ishlab chiqarish jarayonini avtomatlashtirish va yuqori texnologiyali mahsulotlarni ishlab chiqarish;
- inson kapitaliga kiritiladigan investitsiyalarni sanoat rivojlanish strategiyasi bilan uyg'unlashtirish va global raqobatbardoshlikni oshirish.

Shunday qilib, inson kapitalini rivojlantirishga qaratilgan tizimli investitsiyalar milliy sanoatning raqobatbardoshligini oshirish, ishlab chiqarish samaradorligini kuchaytirish va innovatsion rivojlanishni rag'batlantirishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Ushbu tavsiyalar milliy sanoat strategiyasini shakllantirish va kadrlar siyosatini samarali rejalashtirish uchun amaliy yo'l-yo'riq bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Smit, Adam. The Wealth of Nations. London: Methuen & Co., 1776, 312 p.
2. Becker, Gary Stanley. Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis. Chicago: University of Chicago Press, 1964, 370 p.
3. Euler, Matthias. Human Capital and Innovation in Industrial Development. Springer, 2013, 278 p.
4. Nonaka, Ikujiro & Takeuchi, Hirotaka. The Knowledge-Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation. Oxford University Press, 1995, 284 p.

5. Amsden, Alice H. The Rise of "The Rest": Challenges to the West from Late-Industrializing Economies. Oxford University Press, 2001, 312 p.
6. Zhang, Xiaohui & Zhao, Lei. Innovation and Productivity in Emerging Economies. Journal of Industrial Economics, 2018, 45–67 p.
7. Brynjolfsson, Erik & McAfee, Andrew. The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies. W. W. Norton & Company, 2014, 304 p.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100